

Izhaja vsak četrtek in velja za poštno vred ali v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 32 D, pol leta 18 D, četrta leta 8 D. Leven Jugoslavije 64 D. Naročnina se pošlje na upravništvo »Slov. Gospodarja« v Mariboru, Koroška cesta št. 5. — List se dopušlja do odpovedi. Naročnina se plačuje vnaprej. Tel. interurban 113.

Posamezna številka stane 1-50 din.

Poštnina plačana v gotovini.

Uredništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. Rokopisni se ne vračajo. Upravništvo sprejema naročnino, inserate in reklamacije. Cene inseratov po dogovoru. Za večkratne oglase primeren popust. Nezaprite reklamacije so poštnine proste. Čeprav račun poštnega urada Ljubljana 10.603. Telefon interurban 113.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

44. številka.

Maribor, dne 4. novembra 1926.

60. letnik.

Stališče Slovenske ljudske stranke.

V naši državi je malo, prav malo število ljudi, ki bi bili zadovoljni. Dandanašnji je na svetu sploh malo zadovoljnosti. Gospodarske posledice svetovne vojne pritiskajo poedine države, zmagalke ravno tako kakor premaganke, celo tudi takšne, ki se kot nevtralne (nepristranske) vojne niso udeležile.

Razlika med našo državo in drugimi državami je v tem, da prevladuje drugod resno stremenje in neumorno delovanje v tej smeri, da se odstranijo vzroki nezadovoljstva. V naši državi pa se ti vzroki ne samo zadržujejo, marveč tudi pomnožujejo, in zato ni čuda, da nezadovoljnost državljanov dnevno raste.

Vlada, ki je sedaj na krmilu, nima ne volje ne sposobnosti, da bi — nočemo reči odstranila — vsaj omilila ono zlo, ki najhujše tlačí vse stanovne in sloje prebivalstva, in to je gospodarsko propadanje. Vlada radikalov in Radičevcev sliši vsak dan pritožbe, ki v tem oziru prihajajo iz raznih krajev države, zlasti iz Slovenije. Toda ta vlada, da se poslužimo pesnikovih besed, »ne vidi nič, ne sliši nič, kot bila bi mrtva stvar«. Mrtve so njene oči in ušesa za pritožbe, želje in zahteve ljudstva in v njeni glavi se še ni rodila misel o kakšnem načrtu za omiljenje gospodarske krize.

To celotno vladino nesposobnost je spoznala širja javnost in zato so se v njej začele pojavljati zahteve, da mora vlada odstopiti, odnosno se razširiti ter s pomočjo drugih strank se preosnovati. Zlasti se je v tem oziru zadnji čas mnogo pisalo in govorilo o Slovenski ljudski stranki, od katere široka javnost pričakuje, da bi mogla s svojim vstopom v vlado spraviti v žile dosedanje slabe in odrevenele vlade več življenja, sposobnosti in delavnosti.

To pričakovanje širje javnosti je za našo stranko prav laskavo priznanje. S tem svojim pričakovanjem dajejo široki krogi ne samo v Sloveniji, marveč tudi v Hrvatski in Srbiji poslancem SLS javno spričevanje o njihovi nedotaknjeni poštenosti in veliki sposobnosti. Slovensko ljudstvo jemlje to spričevanje z zadovoljstvom na znanje, ker ga to spričevanje potrjuje v prepričanju, da je svoje zaupanje poklonilo ter ga ohranjuje možem, ki so tega zaupanja popolnoma vredni.

Pričakovanje široke javnosti v naši državi se dozda še ni izpolnilo. Vlada ni pokazala resne volje, da bi vodila računa o razpoloženju širokih ljudskih krogov v naši državi. Ko je v prvi polovici oktobra radi neukrotljive Radičeve brbljavosti zopet izbruhnila vladina kriza, je ministrski predsednik Nikola Uzunovič izjavil, da je treba vlado razširiti ter da se bo razširila tudi na druge stranke. Namigavalo se je največ na SLS. Čez nekaj dni pa je Uzunovič to namero opustil. Razlog za to je bil Nikola Pašič, ki je nenadoma zapustil svoje letovišče v Cavtatu v Dalmaciji ter se napotil v Beograd. V Uzunovičevem taboru je nastal strah. Posledica je bila, da se je vladina kriza takoj končala, ko se je doznalo, da Pašič potuje proti Beogradu. Stara vlada je ostala brez vsakega razširjenja in brez vsake preosnove. Upanje ljudstva, ki zelo trpi in komaj čaka pomoči in rešitve, je zopet bilo prevarano.

To je, kratko začrtano, bil potek političnih dogodkov v mesecu oktobru. SLS je bila postavljena v središče teh dogodkov in to je našim političnim nasprotnikom, zlasti samostojni demokratični stranki, dalo povod, da je po svoji stari navadi skušala raztrositi po Sloveniji celo kopico laži proti naši stranki. Ljubljanski »Jutrovec« se niso mo-

gli dovolj nalagati o tem, da se SLS ponuja za sprejem v vlado, da se je v to svrhu odpovedala avtonomiji Slovenije, da je izdala svoj program ter sprejela program velesrbskega centralizma.

V vsem tem ni niti trohica resnice. SLS se ni nikdar ponujala za sprejem v vlado. To dela samostojna demokratska stranka, ki igra ulogo večne neveste, katere se ponuja vsakemu ženinu, to je, vsakemu ministrskemu pred sedniku. Toda nihče je ne mara, ker je povsod znana njena skozinsko pokvarjena, lažljiva, sebična in hudobna narava. Zato mora ostati ter bo ostala v osamljenosti opozicije, ki pomenja za njene voditelje najhujšo nesrečo in največje zlo.

SLS se nikdar ni ponujala ter se tudi ne bo. Ona je odbila že mnogotero vabilo, ki je prišlo iz vladinega tabora, ker je z ozirom na življenjske interese našega ljudstva smatrala za nemogoče in škodljivo za ljudstvo, da bi sledila pozivu v vlado. V oktoberski krizi je to bilo tem manj mogoče, ker sploh nobenega uradnega povabila ni dobila. Med Uzunovičem in našo stranko ni prišlo do nobenih oficijelnih (uradnih) razgovorov in zato je že iz tega razloga bilo izključeno vsako ponujanje od naše strani in vsako odklanjanje od radikalne vladine strani.

Kar se pa dostaja avtonomističnega programa SLS, je to program slovenskega naroda in naša stranka se mu ne more odpovedati, ker bi se s tem odpovedala slovenstvu, ki stoji in pade s samostojnostjo Slovenije. Liberalcem ni do slovenstva in zato so program o samostojnosti Slovenije zavrgli ter slovensko politično in gospodarsko samostojnost izdali ter za lastno korist svojih vodilnih pristašev prodali velesrbskemu centralizmu. SLS tega ne more storiti ter tudi nikdar storila ne bo. Odstopili od svojega programa nikdar ne bomo, k večjemu bi mogli mesto celotne izvršitve našega programa privoliti v njegovo delno izvrševanje.

K temu bi nas vodil ozir na nujno potrebno omiljenje gospodarske krize v Sloveniji. Mi smo pripravljene, da sodelujemo pri doseganju tega visokega in vsake rodoljubne stranke v resnici vrednega cilja. Toda sedanja vladina zveza radikalov in Radičevcev dosedaj ni pokazala volje in še manj sposobnosti, da bi kaj podvzela v ozdravljenje narodnega gospodarstva v državi in osobito v Sloveniji. Kjer pa ni ne volje ne načrta za ozdravljenje gospodarskih razmer v Sloveniji, tam ni mesta za stranko slovenskega ljudstva.

Državna politika.

V NAŠI DRŽAVI.

Radikalna stranka. Največja, odločujoča srbska stranka so pač radikali. Imajo 140 poslancev. A ta navidezna moč ni vedno tudi dovolj sigurna, ker je v stranki sami več skupin, je Jovanovičeva na levi, je Pašičeva na desni, pa so močni tudi v sredini. Ti poslednji so zdaj vladajoči. Jovanoviča je bolezen zadržala, da ni več tako na delu. Enako je bilo s Pašičem. A Pašič je trdoživ, pa se ne uklo ni zlepa. Tako tudi zdaj prodira in njegova zahteva se bo toliko upoštevala, da pridejo v vlado tudi njegovi ožji prijatelji. Umakniti se bo moral notranji minister Maksimovič. Ako se to zgodi, tedaj bo radikalna stranka zopet bolj enotna in vlada bolj stalna.

Samostojni demokrati (pri nas Žerjavovci) se silijo nazaj k Davidoviču, ker sami prav ničesar ne pomenijo. Davidovič jih pa odločno odklanja. Pač pa bodo stopili v

Davidovičevo politično skupino Nikičevi pristaši, ki so od Radiča odpadli.

Davčni zakon. Menda je ni države na svetu, kjer bi bilo v uporabi toliko različnih zakonov, kot pri nas. V naši državi imamo postave za Slovenijo in Dalmacijo še od Avstrije, postave za Hrvaško od Madžarske, postave v Srbiji in Hercegovini so bile že pod Avstrijo posebne, v Srbiji so zopet druge, v Črnigori druge, v Macedoniji druge. Pa ta razlika dela preglavice le onim, ki imajo opraviti z državno upravo. Je pa še ena stvar, ki bi morala biti za vse v državi enako odmerjena, to je davek. Zdaj pa so tudi glede davka še različni predpisi, kakor ostale postave, zgoraj omenjene. Pri tem največ trpi ravno Slovenija, ki je imela in še ima zdaj v državi edina stroge davčne predpise. Vsa leta že delujejo naši poslanci v tem smislu, naj se davki pravično razdelijo. Vstrajnim zahtevam je konečno vlada ustregla v toliko, da je dala tiskati osnutek postave, ki bo izjednačila davke po vsej državi.

Za kmeta — nema pare. Zdaj se zopet pripravljajo proračun za prihodnje leto. Vsak minister mora sestaviti za svoje ministrstvo, koliko potrebuje državnih dohodkov. Tako je to storil tudi minister za kmetijstvo, Slovenec g. Pucelj. Finančni minister je pa črtal v tem proračunu eno četrtno in Pucelj je rekel, da bo odstopil, če se to zgodi. Zgodilo se je, a Pucelj ni odstopil. Zagovarja se, da Radič tega ne pusti, ker bi to pokvarilo sporazum. Da, da, vse za sporazum, a za kmeta nič, to zna radičevska seljaška stranka.

V DRUGIH DRŽAVAH.

Pripravlja se napad na Turčijo. Italija hoče na vsak način igrati vojsko s Turčijo. Skupno z Italijo bi naj napadle Turčijo tudi Grška in Bolgarska. Na Grškem in Bolgarskem si je Italija že zdavnaj pripravila prijateljev, ki ji gredo v tem oziru na roke. Sama pa tudi ne šteti z denarjem, da se zalagajo doma in v teh državah prav bogato. Italija je pripravila že tudi posebna pristanišča za vojne ladje. Angleška podpira to italijansko namero, ker bo s tem bolj zavarovana v svojih deželah v Aziji, kjer so ji Turki že premočni. Na drugi strani pa se seveda tudi Turki pripravljajo z mrzlično naglico in si tudi iščejo pomočnikov. Ako ne bo poseglo vmes Društvo narodov, bomo res spomladali imeli na jugu Balkana novo vojno.

Da se Avstrija ne bi pridružila Nemčiji, so sprožili nekateri politični krogi to misel, da naj bi se združila Avstrija in Madžarska v eno državo pod Habsburžani. Angleži bi zoper to ne imeli ničesar, toda Italija, Čehoslovaška, Jugoslavija, Rumunska, Poljska pa so proti temu. Najbrže bo pa proti tudi Avstrija sama, dočim pa Madžari še vedno upajo, da bodo zopet gospodovali nad drugimi narodi.

Poljska bo postala monarhija. Do zdaj je bila poljska država republika, predsednika države so državljani izvolili. Sedanji maršal Pilsudski pa je imel pogovore s knezom Radziwilom, ki naj bi postal poljski kralj.

Rusija. Nas kot Slovane mora posebno zanimati, kako je politično življenje v največji slovenski kmetijski državi, v Rusiji. Ta država, ki je toliko stoletij trpela, ali pa se tudi dobro razvijala pod carji, je v svetovni vojni postala plen nekaj stotisoč dobro organiziranih boljševikov, komunistov. Ti so vladali kruto na vse strani, na plemenitaške ali kmetijske, oziroma delavske sloje. Njihova sila pa je začela po smrti Ljenina pešati. Ker se je bilo bati odpora, so vedno bolj pogosto preključevali vse stroge urede in začeli tudi na ta način pomirjevati. Može iz prvih

Zadnji Mohikanec.

Povest iz leta 1757.

Po J. F. Cooper-ju predelal Al. Benkovič.

21

Naenkrat se je množica zagnala nazaj proti kraju, kjer je še vedno stal Heyward. Nastalo je strašno prerivanje, ženske in otroci so padali po tleh, drugi pa so jih tepali z nogami. Tudi ujetnik se je zopet pokazal. Obupno se je zagnal skozi gručo vojščakov in zadnjič poskusil, da bi zbežal v gozd. V tem je prišel tako blizu Heywarda, da je oplazil njegovo obleko. Za njim je planil silen Huronec in ga hotel udariti s tomahavkom. Duncan pa je kakor sluščajno divjaku podstavil nogo, da se je zvalil po tleh. Bežeči ujetnik je hipno pogledal Heywarda, porabil priliko in izginil takoj nato. Zaman se je oziral za njim, že je mislil, da je rešen, takoj nato pa je videl, da mirno stoji ob poslikanem kolu pred posvetovalnico.

Z eno roko se je oklepal kola in čeprav ga je bil napop do smrti utrudil, da je komaj še dihal, vendar v svojem ponosu ni pokazal, koliko trpi. Njegovo osebo je zdaj čuval prastar svet običaj, dokler svetovalci ne sklenejo o njegovi usodi. Mirno je prenašal zasmehovanje razočaranih žensk in na bahave pretnje mladih vojščakov, ki so porogljivo s tomahavki zamahovali pred njegovimi očmi, je odgovarjal z zaničljivimi pogledi. Naključno je obrnil glavo in Heyward, ki doslej še ni natanko videl ujetnikovega obraza, se je srečal s trdnim, drznim pogledom — Unkasa.

Sapa je zastala Heywardu, ko je videl, v kaki nevarnosti je njegov prijatelj. Ta hip pa se je eden vojščakov preril skozi razburjeno druhal, prijel Unkasa za roko in

ga odpeljal v koč. Vsi poglavarji in odličnejši vojščaki so šli za njima. Tudi Heyward se je posrečilo, da se je preril skozi nje. Starejši vojščaki so posedli na tla v polkrogu, drugi pa so stali za njimi.

Sredi koč je mirno, a ponosno stal Unkas, poleg njega pa drug ujetnik, katerega je bil Heyward opazil že prej, ko so vojščaki prišli v vas. Bil je Huronec. V svojem strahu je čepel na kladi, kakor bi se hotel napraviti kolikor mogoče majhnega.

Nekaj časa je bilo vse tiho, potem pa je izpregovoril star poglavar:

»Delavar! Čeprav si iz babjega rodu, si vendar pokazal, da si mož. Dva izmed mojih vojščakov zasledujeta tvoje tovariša. Ko se vrneta, ti pove glas naših modrih svetovalcev: živi ali pa umri.«

»Ali Huronec nimajo ušes?« je zaničljivo odgovoril Unkas. »Odkar je Delavar vaš ujetnik, je dvakrat slišal pok znane puške. Vaša dva vojščaka se ne vrneta več.«

Kratek, hladen molk je nastal na to namigavanje na Sokolovo puško. Potem pa je nadaljeval poglavar:

»Ako so Delavari tako spretni, kako je potem mogoče, da je tu eden izmed njih najboljših vojščakov?«

»Sledil je korakom bežečega strahopetca in je zašel v past. Tudi zvitega bobra je lahko ujeti.«

S temi besedami je pokazal na sedečega Huroneca. Vsi so zaničljivo pogledali vanj. Tolpa je preteče zamrmrala.

Starejši poglavarji so se nekaj časa tiho posvetovali, potem pa je eden izmed njih stopil pred Huroneca ter rekel:

»Šibki trst! Veliki duh je podaril tvojemu telesu oblike, ki so lepe za oko, a boljše bi bilo, da nikdar nisi bil

rojen. Tvoj jezik je glasen v vasi, a tih v boju. Sovražnik pozna tvoj hrbet, tvojih oči pa ni še videl. Takega strahopetca, kot si ti, ne trpimo v našem rodu. Nikdar več se ne bo imenovalo tvoje ime — je že pozabljeno.«

Na te besede, ki jih je poglavar govoril počasi in pomembno, je krivec dvignil povešeno glavo. Sram, strah in ponos mu je odseval z obraza. Za trenotek je zmagal ponos. Vstal je, si razgalil prsi in se drzno ozrl na bliskajoči se nož, ki ga je bil dvignil njegov sodnik. Ko se mu je orožje počasi zarinilo v srce, se je posmejal, kakor bi bil vesel, da smrt vendar ni tako grozna, kakor si je mislil. Njegovo mrtvo truplo se je zvalilo Unkasu pred noge.

Molče so vojščaki odšli iz koč kakor sence. Heyward je že mislil, da je ostal sam z žrtvijo indijanske sodbe, ta hip pa je čutil, kako ga je nekdo krepko prijel za roko. Unkas mu je pošepetal na uho:

»Siva glava in Velika kača sta na varnem! Dolga puška ne spi. Unkas in Odrpta roka se ne smeta poznati.«

S temi besedami je Unkas zopet izginil v temi. Bil je skrajni čas, kajti vstopilo je nekaj mož, da odneso mrtveca. Takoj nato pa so se zopet zbrali vojščaki in zapalili pipe, kakor da se nič ni zgodilo. Heyward je sedel v kot na kup dračja. Ta hip pa je stopil v koč visoko vzrastel vojščak, se približal Unkasu in sedel poleg njega. Heyward ga je pogledal in mrzga ga je stresel od groze, ko je spoznal Magvo.

Potuhnjeni poglavar pa se ni zmenil za to, kar se je godilo okrog njega, ampak izvlekel pipe, jo natlačil in pričel pušiti malomarno in mirno, kakor da ni prav nič prišel z lova.

Preteklo je deset za Heywarda mučnih minut. Zdaj pa je poglavar ogovoril Magvo: